Benke László

Gödörben

Végre idejét múlttá válhatna
ez a több mint húsz éves versem!

Legalább nyolcvan éve haldokló terünkön,
amint az istenverte rendszer lassan
és mégis villámgyorsan összeomlott,
s maga alá temette múltamat,
– örülnöm kellett volna, Uram?

Szégyenkező bujdosásodban
és bujdosásomban,
ha lettél volna még,
ha válaszoltál volna hívásomra,
sok könyörgésemre és káromkodásomra,
ha nem omlott volna össze
emberarcod is,

ha én választhattam volna el,
amit te már elválasztottál,
ha választhattam volna egyáltalán,
ha hittél volna bennem,
ha hittem volna,
örömhírt mondhattam volna
legalább neked.

De a köszörűsök is elszéledtek.
Nem törnek be kirakatokat,
nem éleznek késeket sem.
Kőtörők lettek, vagy meghaltak.

Én velük voltam, de te nem voltál velünk.
Régi helyünkön romhalmaz,
kő és kő és fájdalom maradt.
S az elveszett remény.

Ahogy apámtól és anyámtól tanultam,
a jók javára voltam;
nemcsak magamért.
Szabadságom mértéke szerint
többet adtam, mint amennyit kaptam.
Ez adott reményt.

Értük és velük dolgoztam,
énekeltem és imádkoztam,
hogy jobb legyen az életünk.
Csak dűlne össze már az ég,
e rakétákkal aládúcolt tákolmány!

S mihelyt úgy lett, ahogy te akartad,
s ahogy én is akartam, Uram,
mint kőbányában a rab,
akit nem őriz senki sem,
és mégsem hiszi el, hogy vége van:
szabad, elmehet –
gödrömnyi hazámban,
örökölt fogságomban,
oly szomorúan, ahogy senki sem,
töröm tovább a követ.

Ahogy senki sem…
És mégis millió és millió-ennyien.

Te is becsaptál, Uram!
Prédára került az életem,
elvették a munkám, kenyerem,
és mégis itt van velem
e kőbányában mindenem:
fájó emlékezetem, elveszett
múltam és jövőm
s a szakadatlan zaklató lelkiismeret.
Mit és hol vétettem el?

E globális bálban, ott meg ott,
két nagyobbik fiam csákánya cseng,
s lenn a völgyben a legnagyobb
áldozat: kisebbik fiam töri a követ.
Más nem is jut eszébe neki.

(Hacsak az nem, hogy kőtörőből
hogyan lehetne kizsákmányoló.)

Anyám is itt van, nyolcvanévesen,
görnyedt derékkal apám kősírján
tördeli magát, de könnyeitől
hiába csengenek-repedeznek,
s hiába virágoznak a kövek,
itt is minden kő kövön marad.

Emlékezz, Uram!
Aznap temettük a hősöket,
végképp lelepleződtek a gyilkosok.
S nézd csak! Ott, a mártír
és a gyilkosa nyomán
kő kövön megáll.
S a bánya is a helyén marad.

Zengheti Himnuszát és Szózatát a nép!
A kőtörőket újra el lehet felejteni.

Hogyan hihettem volna el
június 16-án, hogy volt és nincs apám?
Ki kérdezte őt: – Tud-e élni most?
Na és – hogyan?
Akar-e meghalni most?
Akar-e sorsközösséget gyilkosokkal?
Vállal-e mártíriumot? –
Apám hős volt. Bár csak kőtörő volt.

Ha nem vagy süket és vak,
figyelj, Uram, s ha jól figyelsz,
meghallhatod minden éjszaka,
hogyan csengenek belül a kövek
régi holtak csákányütéseitől.
Hallhatod, mennyit zsoltározunk nekik,
hogy föltámadjanak!
De, minek?
Hogy vérrel és velővel fizessenek tovább
jótevőinknek, kik egyre mélyebb
gödörbe kényszerítenek?

Vergődtem itt, és vergődtem ott is,
egyedül, szeretőim karjaiban.
Vergődtek ők is; kívül és belül törtek a kövek.
Átnéznek rajtunk kőtörő gyermekeink,
mint akik tudják: titkok nincsenek.
Szánk szélén keserű por marad.

Mondtam: apám kőtörő volt, anyám is az,
én sem születtem szabadnak.
Tegnap sem tudtam, mi a szabadság,
ma sem tudom, mi fán terem.

Sziszifusz még reménykedhetett,
és – hegyre föl! – görgette a követ.
Legalább száz éve azt tesszük mi is,
gödrünk mégis mind reménytelenebb,
szomorú arcunk egyre szomorúbb.

Te is gyűlölöd a fájdalmat?
Én is gyűlölöm, Uram!
De vigasztalódj, te szabad vagy,
sírhatsz és nevethetsz, ahogy kedved tartja.
Legalább ezer éve lebeg a lelked
síró-nevető kőbányánk felett.